

සත් සතිය සහ සම්මා සතිය

සිද්ධාර්ථ තවුසා බුද්ධත්වයට පත්වූ පසු සත් සතිය ගතකල බව අපි දනිමු. මෙම සත් සතිය ගාථාවකින් මෙසේ දක්වා ඇත.

පයමං බෝධි පල්ලංකං - දුතියංව අනිමිසං

තතියං චංකමනං සෙට්ඨං - චතුත්ථනං රතනාගාරං

පන්වමං අපපාලංව - මුවලිං දේන ජට්ඨමං

සත්තමං රාජායතනං

මෙම ගාථාවෙන් දැක්වෙන ආකාරයට බුදුන් වහන්සේ විවිධ ස්ථාන වල සති හතක් ගතකල බව කියවෙයි. බෞද්ධ පොත් වල මෙහි ‘සතිය’ ලෙස හඳුන්වන්නේ දින හතකි. නමුත් පාලි භාෂාවෙන් ‘සතිය’ ලෙස හඳුන්වන්නේ ‘සිහිය’යි. සම්මා සතිය යන්න නිවැරදි සිහිය ලෙස අරුත් දෙයි. සත් සතියෙන් පෙන්වන්නේ ද බුද්ධත්වයට පසු සිහිය පිහිටුවන අවස්ථා හතකි. මෙම ලිපියෙන් මම පැහැදිලි කිරීමට උත්සාහ කරන්නේ මෙම සිහිය පිහිටුවන අවස්ථා හතයි.

බුදු දහමට අනුව මාර්ග සහ ඵල අටකි. සෝවාන් මාර්ගය සහ ඵලය, සකාදාගාමී මාර්ගය සහ ඵලය, අනාගාමී මාර්ගය සහ ඵලය සහ අරහත් මාර්ගය සහ ඵලය මෙම මාර්ග සහ ඵල 8 යි. සෝවාන් මාර්ගය ගැන පොත්වල සඳහන් වුවද ඵම මාර්ගය ගැන නිවැරදි පැහැදිලි කිරීමක් කිසිම පොතපතක කෙලින්ම සටහන් ව නැත. විවිධ සූත්‍ර සහ ජාතක කතා වල මෙම සෝවාන් මාර්ගය කුමක් ද යන්න වක්‍රව සඳහන් ව ඇත.

මෙම මාර්ග සහ ඵල අටෙන් යමෙක් සෝවාන් මාර්ගයට පත්වන විට සිහිය පිහිටුවන්නේ නැත. එය කයෙහි වාසය කරන අවස්ථාවයි. “කායේ කායනු පස්සනා විහරති” ලෙස විපස්සනා භාවනාවේදී සඳහන් වන්නේ ද මෙයයි. නමුත් කවර නම් වූ භාවනාවක් තුලින් හෝ කයෙහි වාසය කිරීමට නොහැක්කේ භාවනාවට සිහිය පිහිටුවන විට කයෙහි වාසය කිරීමට නොහැකි බැවිනි. යමෙක් සිහියේ පිහිටන විට එය ඉන්ද්‍රියන් තුල වාසය කිරීමක් විනා කයෙහි වාසය කිරීමක් නොවෙයි. කරණියමෙන්ත සූත්‍රයේ ‘විගත මිද්ධෝ’ ලෙස හැඳින්වෙන්නේ ‘ගත නොමැති (විගත) බවින් මිදීම’ නම් වූ සෝවාන් මාර්ගයට පිවිසීමයි.

සක්කාය දෘෂ්ඨිය විචිකිච්චා සීලබ්බත පරාමාස ආදී සංයෝජන දහයම සෝවාන් මාර්ගය තුල ද ඇත. එබැවින් සෝවාන් මාර්ගය යනු බ්‍රහ්ම විහාරය විනා බුද්ධ විහාරය නොවෙයි. නමුත් කරණිය මෙන්ත සූත්‍රයේ සඳහන් වන ආකාරයට නිවන් (සෝවාන් පලය) දැකීමට කැමැත්තෝ මෙම මාර්ගයේ ගමන් කල යුතුය. සෝවාන් මාර්ගය සෘජු ය (උජු ව) එනම් ‘මේ ධර්මය හරිය, මේ ධර්මය වැරදිය’ යනුවෙන් දෙපැත්තට වැනෙන්නේ නැත. තව විදියකින් කියනවා නම් පිලිගැනීමක් නැත. පිලිගත් විට සෘජු වන්නේ නැත. කරණිය මෙන්ත සූත්‍රය කියවා බලා මෙම ගුණ මොනවාදැයි හදුනා ගන්න. නමුත් මෙම ගුණ ආයාසයෙන් වඩා මෙම මාර්ගයට වැටිය නොහැකිය.

පළමු සතිය (පයමං බෝධි පල්ලංකං) යනු සෝවාන් ඵලයට පත්වීමයි. බෝධි මූලයේ සිහිය පිහිටුවන මෙම අවස්ථාවේදී ඉන්ද්‍රියන් (ඇස) විවෘතව ඇති නමුත් කිසිම වස්තුවක් නොදකියි. පාතඡන සත්වය තද නින්දෙන් ඉන්ද්‍රියන් ට අවදි වන නමුත් මෙතැනදී තද නින්දෙන් අවදි වන්නේ ඉන්ද්‍රියන් ඉක්මවීමෙනි. ඉන්ද්‍රියන් ඉක්මවා ඇති බැවින් ලෝකයක් දකින්නේ නැත. මරණය ඉක්මවන බැවින් මරණයක් දකින්නේ ද නැත. සෝවාන් ඵලය තුල පුද්ගල දෘෂ්ඨිය නොමැති අතර කිසිම ආකාරයක සිල් වෘතයක් නැත. නැවත දර්මය සොයා යන්නේ නැත.

“දුකියංව අනිමිසං” ලෙස හඳුන්වන දෙවන සතියේ (සිහිය) දී ඇසිපිය ගැසීමක් නැත. මෙය සකාදාගාමී මාර්ගයට පැමිණීමේ දී පිහිටන සිහියයි.

තෙවන සතිය විස්තර කරන “තතියං චංකමනං සෙට්ඨන්” යනු ශ්‍රේෂ්ඨ ගමනයයි. වර්ණ, සබ්ද, සන්ධ ආදී බාහිර පිළිගත් රූපයේ සිට ඉන්ද්‍රියන් හරහා ගමනක් ඇත. මෙම ගමන සාමාන්‍යයෙන් සිදුවන්නේ ලෝභය සහ ද්වේශය ඇතිවයි. සකාදාගාමී පලයේදී කෙලෙස් තුනී වන බැවින් මෙම සිහිය පිහිටුවන විට (එනම් සකාදාගාමී ඵලයට පත්වන විට) ලෝභයෙන් සහ ද්වේශයෙන් තොරවූ ශ්‍රේෂ්ඨ ගමන සිදුවෙයි. සකාදාගාමී පලයේදී ද සසර ගමන නතර වී නොමැත. නමුත් මෙම ගමන ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි.

හතර වන සතිය නම් රතනාගාරයයි. එනම් අනාගාමී මාර්ගයට පත්වීමයි. මේ අවස්ථාවේදී ලෝභයෙන් සහ ද්වේශයෙන් තොරව චිත්තනයේ සිහිය පිහිටුවන බැවින් මෙය ‘රුවන්ගෙයි වාසය කිරීම’ ලෙස හැඳින්වෙයි. මෙය අද්විතීය තැනකි. වැඩ වාසය කිරීමක් විනා ගමනක් නැත. වැඩ වාසය කරනවා යනු තවමත් චිත්තනය තුළ වාසය කරයි. යමෙක් මෙම සතියේ පිහිටන මොහොතේදී බාහිර ගමනක් නැති බැවින් යමෙක් අනාගාමී මාර්ගයට පත්වන විට බාහිර ඉන්ද්‍රිය පහම වැසී පවතියි. අනාගාමී මාර්ගයට පත්වන සතියේ ඇති විශේෂත්වයක් නම් මනස තුළ ඇති රාගය ඉස්මතු වීම තුළින් මෙම මාර්ගයට වැටීමයි. මෙය ඔබට ප්‍රහේලිකාවක් බව මම දනිමි. නමුත් සත්‍ය එයයි. ඔබ කවුරුත් දන්නා ‘අසාත මන්ත ජාතකය’ තුළින් පෙන්වන්නේ අනාගාමී මාර්ගයට පත්වීමයි. එම ජාතක කතාවෙන් පෙන්වා දෙන පරිදි රාගයෙන් ඉහවහා ගිය මහලු මව සිය පුතා වූ දිසාපාමොක් ආචාර්ය තුමා මරණයට පත් කිරීමට දරන උත්සාහයෙන් තමන් ම නසා ගනියි.

පස්වන සතිය අප්පල් නුග රුක මුල වාසය කිරීමයි (පංචමත් අප්පාලංච). එනම් අනාගාමී පලයේදී ලොභයෙන් සහ ද්වේශයෙන් සම්පූර්ණයෙන් නිදහස් ව රූප රාග ,අරූප රාග ,මාන, උද්ධච්ච ආදී මනෙහි පවතින්නාවූ කෙලෙස් පමණක් ඇති විට පවතින මෙම සතිය තුළ පැවැත්ම මම වචනයෙන් විස්තර කිරීමට නොයන්නේ මෙම දර්ම තේරුම ගැනීමට හැකි අය තවමත් ඉතා අල්ප බැවිනි.

හය වන සතිය ‘මුවලිං දේන ජට්ඨමං’ ලෙස හඳුන්වයි. හය වන සතියේ මහා වර්ෂාවක් ඇතිවන බව සදහන් වෙයි. මෙම වර්ෂාවෙන් පෙන්වන්නේ රාග ගින්න සම්පූර්ණයෙන් නිවීමයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් ගන්නා විට මාර්ග සහ ඵල සම්පූර්ණ කිරීමට රාගය ඉතා මහත් වූ කාර්ය භාරයක් ඉටු කරයි. නමුත් ප්‍රඥා ඇස පහල වෙන තෙක් මෙම ධර්ම දැකීමට නොහැකි බැවින් පාතජන යෝගාවචරයෝ රාගය යටපත් කිරීමට වෙර දරති.

සත් වන සතියෙන් පෙන්වන්නේ රහත් ඵලයයි. රජායතනය යනු ආයතන 6 න් (ඇස කන නාය දිව ගරීරය සහ මන) නිදහස් වී මහා ප්‍රඥාව දැකීමයි. මෙය සම්මා සතියයි.

ආචාර්ය තිස්ස සේනානායක

Email- tissamahima@gmail.com